

מצות מצה

דיני אכילת מצה כל שבעת ימי החג (ובחור"ל שמונה). אם יש בו מצוה או רשות.

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי הק' זי"ע

הק' שלום יודא גראס

רב דקהל „מגן שאול“ ד„האלמין“ ור"מ בישיבה ובולל „בית ישעי“
 „מכון להוראה בשחיטות ובדיקות“

בעהמח"ס: אפייית המצות השלם (י' חלקים); גידולי יהודה (על הלכות ציצית); שו"ת זבחו זבחי צדק (על הלכות שו"ב); חינוך ישראל סבא (מדרין לחינוך הבנים והבנות); מדרין לצניעות; מזוהת שלום (על הל' מזוהה); מנוחת שלום (הדרבה לבשרות); מנחת יהודה, (על חומר איסור „חלב עבוס“ ו„סימלאק“); נפש ישעי (על מאבלות אסורות, ה"ח); קדושת ישראל (על הלכות יחוד); וש"ס.

בלאמוריר הרה"ג הצ' מוהר"ר ישעי זאב גראס זצ"ל נכד השרף מסטרעליסק, ר' יעקב קאפיל חסיד, ט"ז, בי"ח, תני"ט, רשי"י, ולמעלה בקודש עד דוד המלך עה"ש.

— ברוקלין, יצ"ו • שנת תשל"ח —

— ההכנסה מוקרשת לטובת הישיבה והכולל —

מפתח לספר מצות מצה

מקורות נאמנים שמצוה לאכול מצה כל ז'

1. העתקה מה שכו' הגר"ז בענין זה ג
2. דעת הפוסקים אחרונים דס"ל מצות כל ז' ו
3. רמזים מספה"ק דאיכא מצוה באכילה כל ז' ח

ס פ ר

מצות מצה

מקורות נאמנים שמצוה לאכול מצה כל ז', מגדולי הפוסקים.
קודם אעתיק מה שכ' הגר"ז בענין זה סי' תע"ה סעי' לב וז"ל:

ואין חיוב אכילת מצה אלא בלילה הראשון בלבד שנאמר בערב תאכלו מצות אבל שאר כל הלילות וכל הימים אינו מוזהר אלא שלא לאכול חמץ דהיינו שאם רוצה לאכול פת שנילושה במים יזהר שלא תבא לידי חימוץ אלא יאפנה כשהיא מצה שלא נתחמצה עדיין וע"ז אמרה תורה ז' ימים תאכל מצות כלומר ולא חמץ אבל אם לא רצה לאכול כלל פת שנילושה במים אלא שאר מיני מאכלים הרשות בידו ואף שביו"ט חייב לאכול פת כמו שנתבאר בסי' קפ"ח מ"מ יכול לאכול פת שנילושה במי פירות שהיא מצה עשירה (ועיין סי' תס"ב שבמדינות אלו אין נוהגין במצה עשירה כלל) אבל לחם עוני א"צ לאכול אלא בלילה הראשון בלבד שנאמר ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת וגו' הרי יום השביעי הוא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד שהרי היה בכלל שבעת ימים תאכל מצות וכאן יצא יום השביעי מכלל אכילת מצה ללמד שאין חובה לאכול מצה ביום השביעי וכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא דהיינו שכל השבעת ימים אינו מוזהר לאכול מצה אלא שלא לאכול חמץ ע"ד שנתבאר יכול אף בלילה הראשון כן ת"ל בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה ומשאכל כזית יצא י"ח מן התורה, עכ"ל. [ואציגה נא הנה קודם מקורות מד' חז"ל שיש מצוה באכילת מצה כל שבעה וגם מקדמונים כי להם משפט הקרימה:]

ענף א

- (א) המכילתא עה"כ עד יום האחד ועשרים לחודש ועשרים לחודש בערב, לפי פירוש החזקוני ע"ש.
- (ב) בפסחים כח: אמר ר"ש בשעה שישנו בקום אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ, וכ' הפנ"י שם אפ"ל דלר"ש בכל שבעת ימים אכילת מצה מצוה כפשטא דקרא.
- (ג) ר"ח בפירושו ר"ה כ: (נדפס בשסי"ן על הגליון) כ' בזה"ל והנה לא אכל המצה ביום הראשון אלא מקודם חצות כמעט ונחשב לו יום שלם שנאמר שבעת ימים מצות האכלו, ע"כ. הרי דס"ל שיש מצוה כל ז' ודו"ק.

מצות מצה

(ד) בתרגום יונתן (דברים טו ג) כ' שבעא יומין תיכלון לשמי' פטיר, ע"כ מתיבת לשמי' נ' דסובר שהוא מצוה.

(ה) בספרי בהעלותך פסקא סו: וככל משפטיו אלו מצוות שעל גופו לשבעה למצה, ולביעור חמץ.

(ו) ומובא ברש"י עה"ת (במדבר ט, ג) וככל משפטיו אלו מצוות שעל גופו במקום אחר כגון שבעת ימים למצה ולביעור חמץ, (ועי' ברמב"ן שהעיר על ד' הרש"י דט"ס הוא, וצ"ע).

(ז) בשו"ת הרא"ש (כלל כג, ג) וז"ל יש מהגאונים שאמרו שאין להניח תפלין בחוה"מ שא"צ אות, שהן עצמן אות שאסור בעשיית מלאכה בדבר שאינו אבר, ועוד שחייב בישיבת סוכה בחג, ובפסח חייב באכילת מצה כו', נ' דדעת הגאונים שהביא דיש מצוה באכילת כל ז' (ולענין דעת הרא"ש גופא עי' מה שכתבתי לקמן או' יא).

(ח) באבן עזרא (עה"ת שבעת ימים מצות תאכלו) כ' דיש מצוה באכילת מצה כל ז', וכ"כ בפי' משפטים (כ"ב טו) ע"ש. וכ"כ ביסוד מורא (שער ד' דף פה).

(ט) הר"ן בסוכה ס"ל דיש מצוה באכילת מצה כל שבעה, (לפמ"ש בשו"ת חת"ס יור"ד קצא, אליב"י) החזקוני (פ' בא) ג"כ ס"ל כן, (מובא בחת"ס שם).
(י) הרמב"ם ס"ל דיש מצוה באכילה כל ז' במורה נבוכים (ח"ג פמ"ג) וז"ל שם: אבל אכילת מצה אילו הי' יום אחד לא היינו מרגישים בו, ולא הי' מתבאר ענינו, כי הרבה פעמים יאכל האדם מין אחד מן המאכלים שני ימים או שלשה, ואמנם יתבאר ענינו ויתפרסם בהתמדה אכילתו היקף שלם, עכ"ל.

הרי גילה דעתו להדיא דיש מצוה באכילה כל ז' ודבריו הללו הם עד המוכיח שמ"ש במשנה תורה (ה' חו"מ פ"ו ה"א), דשאר ימים רשות, כלשון הש"ס (פסחים כ): אין המכוון שאי"ב מצוה כלל דא"כ סותר דבריו שבמורה, וע"כ הכוונה דלגבי לילה ראשונה שהוא חוב קרי לה רשות וכמ"ש הגר"א (מובא לקמן) וכמו שמפרשים לשי' זו כוונת הש"ס ככה, כן נפרש גם דבריו, [והא לא קשיא למה סתם הרמב"ם ולא פירש שהלא ידוע דאין מקום לפירכות כאלו על הרמב"ם ז"ל מטעם שדרכו להעתיק בכ"מ לשון הש"ס וסומך על המעיין שיפרש לשונו כמו שמפרש לשון הגמרא, עי' היטב פר"ח יור"ד פ"ג סק"ז, וב"י יור"ד קצ"ו, וב"ח יור"ד מ"ח סעי' ח רי"ז סי"א, משפטי שמואל סי' צא, ושו"ת זרע אברהם יור"ד סי' ל"ד, ואכמ"ל, וע"ע בסמוך מ"ש כע"ז בשי' הרא"ש], ולר' השר"ח (חו"מ י"ד י') נעלמו דברי הרמב"ם במורה, וע"כ השיא דעתו לאידך גיסא, (עי' בסמוך בר' הרא"ש שהארכתי בזה).

(יא) הרא"ש ס"ל ג"כ דיש מצוה באכילה כל ז', כן יש למידק משו"ת הרא"ש הנ"ל שהעתיק דעת הגאונים דס"ל כן וחידשו עפ"י שלא להניח תפלין בחוה"מ, והרא"ש דחה שיטתם בענין הנחת תפלין בהצעת ראיות מדחז"ל שהניחו תפלין בחוה"מ, ולא תלי ולא הרגיש כלום לסתור יסודם שהניחו דיש מצוה באכילת מצה כל ז', ושתיקה דרבנן כזה ודאי הודאה רבתי הוא לדעתם

והגיונם ושיטתם של הגאונים הנ"ל דאכילת מצה כל ז' מצוה, (והא דכ' הרא"ש (בהלכותיו פסחים קכ): כסתימת לשון הש"ס דאכילתה כל ז' רשות, אינו סותר כלל לד' שבתשובה, דגם כוונתו כמו שמפרשים (עפ"י שיטה זו) בש"ס דלגבי לילה הראשונה חובה קרי לי', אבל שם מצוה לא זו ממנה וכבודה במקומה מונחת, וכנ"ל בדעת הרמב"ם.

וחראי נפשאי כי גם דעת החת"ס (שם) שדעת הרא"ש כן, מיהו לא בראיותינו השתמש רק פי' כן כוונת הרא"ש בברכות, ע"ש.

ומה דמפשט פשיטא לי' להגאון הנורא בעל שר"ח זצ"ל (מער' חו"מ י"ד י') דדעת הרא"ש שאין כאן מצוה, לפי הנ"ל פשיטא לן איפכא, בפרט שכל יסודו של השר"ח הוא מטעם שסתם דבריו ולא פירש, וכבר כתבנו לעיל בד' הרמב"ם דאין בזה כדי דיחוי דכן דרכן של הרבה מחברים ובתוכם הרא"ש להעתיק סגנון לשון הש"ס, בלי תוספת ומגרעת נתן, כמבואר בפר"ח הנ"ל, וקשה כברזל ליצוק יסודות בהנחות כאלו, בפרט במקום שיש לנו דברים מבוררים כשמלה מצד אחר שכן דעתו ודברי תורה עניים במקו"א ועשירים במקום אחר, ותרי עדים הללו (דבריו בתשובת הרא"ש, ושו"ת חת"ס ז"ל) נאמנים עלינו כאלף להחליט דעתו כן, דיש מצוה באכילת מצה כל ז', ועוד בה שלישי' ראי' מבוררת נגד ראיות השד"ח שהרי השד"ח בחדא מחתא מחתינהו להרמב"ם והרא"ש ובנה יסוד ממה שסתמו דבריהם דס"ל דאין מצוה באכילה כל ז' וע"כ נסתר היסוד בד' הרמב"ם שהרי כ' להדיא איפכא, ה"ה דנסתר בד' הרא"ש, בפרט במקום שיש לן גילוי דעת להיפך, כנ"ל, וע"ע מ"ש בהע' לשי' הטו' או' יג. בעל המאור ז"ל ג"כ סבירא לי' דמצוה איכא כל ז', כן הוכיח בשו"ת אבני נזר (שע"ז) ע"ש.

(יב) וכ"נ דעת בעל צדה לדרך (מאמר ד' כלל ו' פ"א) כ"כ יפל"ל (ח"ב דף ט"ו ע"ב) והעתיקו בשד"ח (שם ד"ה וכל זה).

(יג) דעת הטור נ', אע"ג דסתם דבריו דשאר ימים רשות מ"מ נלענ"ד דס"ל מצוה, (וחילי ממה דיש לתמוה עליו בלא"ה דאל"כ לפי מה שביררנו לעיל דעת הרא"ש שהוא מצוה למה לא העתיק דעת אביו כדרכו ולחלוק עליו והלא כלל מסור בידיו דלא פליג בעל הטורים עם אביו היכא דלא מפרש לי' בהדיא (כנה"ג כללי הפוסקים א, רשד"ם חו"מ ר"ן, ב"ח יור"ד שכ"ב ב, חוט השני דף טו: רש"ך ח"ב פ"ח, ועוד, אע"כ ס"ל דכמו שבדברי הש"ס אין הכרע כנ"ל, דיש לפרשו בתרי אנפין, כן בדברי אביו אין הכרע, וא"כ למה לו להעתיק דברי הרא"ש במקום שלא הוסיף וגרע מד' הש"ס, וא"כ למה סתם הוא ג"כ, וע"כ דכוונתו באמת שאין חובה בשאר ימים, ומ"מ מצוה איכא, ואודה ולא אבוש דכל הדין לאו עיקר הסתמכותי.

אלא ההכרח אלצנו להעמיס כן בדעת תורה, מדקדוק לשונו שכ' בזה"ל ואין חיוב אכילת מצה אלא בליל ראשון, אבל מכאן ואילך אם ירצה לאכול דבר אחר הרשות בידו רק שלא יאכל חמץ ואפילו בליל ראשון יוצא בזכות. וכל העובר על דברים הללו תמה תמה יקרא, חדא במ"ש אבל מכאן ואילך

מצות מצה

אם יצה כו' הרשות בידו, ולמה שינה מלשון הש"ס (שם) שכ' דאכילת מצה בשאר ימים רשות והוא נקט דאכילת שאר דברים רשות, הכי ס"ד שאסור לו לאכול דבר אחר.

ועוד קשה למה הוצרך לסיפא זו במ"ש, אבל מכאן ואילך" הלא הדברים מובנים במ"ש דאין חיוב אכילה אלא בליל ראשון, ש"מ ולא יותר, ואם כוונתו להדגיש שאסור לאכול חמץ, יאמר ומכאן ואילך העיקר שלא יאכל חמץ. והאחרון הכביד סיום דבריו ואפילו בלילה ראשונה, הי"ל לכללו בראשית דבריו ולומר אין חיוב אכילת מצה אלא כזית הראשון בליל ראשון כו' ודי והותר.

אשר ע"כ נ' דדעתו דכל ז' ימים איכא מצוה, וע"כ במכוון שינה לשון הש"ס ולא כ' דאכילת מצה בשאר ימים רשות, דהרי דעתו שהוא מצוה וכדי לגלות שיטה זו כ' דאכילת שאר דברים רשות, וע"כ הפי' לפ"ז דאע"ג דבכל אכילה דמצוה אית ל' מצוה אעפ"כ אם רוצה לאכול דבר אחר הרשות בידו, דזהו ההבדל בין לילה ראשונה לשאר ימים (ולזה כוון הש"ס שם). דהיינו לילה הראשונה לאו בבחירתו תליא אלא מחויב לאכול, ואם לאו ביטל קיום מצות עשה, ובשאר ימים קרוב לשכר ורחוק מהפסד אם אוכל מצוה עשה מצוה ויקבל שכרו ואם לאו פטור מעונש, (עי' כע"ז בד"מ או"ח סי' ר"ס בדין רחיצה בע"ש), ומה"ט סיים לשונו בדין לילה ראשונה להראות כי אפילו בלילה ראשונה כיון שכבר אכל כזית אין עליו חיוב יותר משאר ימים לענין אכילת מצוה, והיינו שבאוכל מקיים מ"ע, ואם לא, לא שכר ולא עונש.

ולפ"ז הרא"ש והטור מתאימים בדיעותיהם כדרכם ברוב מקומות, ומיושב מה שדקדק בשד"ח דאלמלא ס"ל להטור מצוה הי"ל לפרש, דהלא פירש וביירר דבריו כשמלה ולא השאיר גמגום.

ענף ב

ועכשיו דעת הפוסקים אחרונים דס"ל מצותן כל ז': דעת הגר"א זצ"ל זי"ל ס' מעשה רב או' קפ"ה: שבעת ימים תאכל מצוה, כל שבעה מצוה ואינו קורא לה רשות אלא לגבי לילה ראשונה שהיא חובה, ומצוה לגבי רשות קרי לה, אעפ"כ מצוה מדאורייתא הוא, והי' (הגר"א) מחבב מאד מצות אכילת מצוה כל ז', וביו"ט האחרון הי' אוכל סעודה ג', אף שלא הי' אוכל שלש סעודות בשאר ימים טובים, מפני חביבות מצוה אכילת מצוה שזמנו הולך לו, ובמוצאי יו"ט הי' משתדל לטעום חמץ כו' והי' נמנע לאכול לאחר פסח מצוה שיוצאין בה ידי חובתו בפסח, וכ"ז להיכירא לעשיית המצוה שאין עושין אותה להנאתה אלא מפני גזירת הבורא ית"ש, עכ"ל.

(ב) וכן בספר יפ"ל (גדול ספרדי) ח"ב דף טו ע"ב החזיק בשיטה זו (מובא בשד"ח שם).

(ג) וכ"נ לכאורה דעת מ"א (סי' לא, ג) שכ' בטעם המחבר דאוסר חוה"מ

בתפלין משום דהוא אות באכילת מצה הרי דגם אז יש מצוה באכילת מצה, (והטעם שלא כ' איסור חמץ דס"ל דשוא"ת לא הוי אות כ"כ בישו"ע, וע"ע שו"ת קול ארי' סי' ל, ובגוף הענין מהו האות של החג, איכא פלוגתא גדולה ברבוותא, י"א עיצומו של יום, [דש"י, או"ז תקפ"ט, ערוה"ש], קדושת היום שמאיר על בני [רמ"ע ק"ט] איסור אכילת חמץ, וחוצ' לסוכה [תוס' עירובין צ"ו ע"א ד"ה ימים], נטילת ד' מינים בסוכות [עט"ז סי' כ"ה], ויש חולקין להדיא [דבר' חמודות ה' תפלין ע"ד], ועוד ואכמ"ל).

(ד) ובענין ברכה על אכילת מצה כל ז', הנה בשד"ח (שם) הביא שבעירו היו נוהגים הרבה בעלי בתים לברך על אכילת מצה כל החג, ובס' יפ"ל ל' נ' קצת שדוצה ליישב מנהגן, מ"מ שאר כל הפוסקים כתבו להדיא דאין לברך, והם הגר"א (שם), חת"ס יור"ד קצ"א (שם), הרז"ה סוף פסחים, שו"ת הרשב"א, ברכ"י סי' תע"ה ומח"ב שם, חק יעקב, שו"ת בנין ציון מו, ועי' שד"ח שהאריך לבטל הנוהגין וסוברין ועושין כן.

(ה) ועי' שו"ת מהרש"ם (ח"א ר"ט) וצ"ל וע"ד שאלתו היות שנהגו שם כמה אנשים עפ"י הנהגת א' המכונה בשם צדיק שישב שם איזה זמן לברך כל ז"י בפסח, על אכילת מצה, ורו"מ ערער ע"ז, והשיב לו וכ' בסוף דבריו, בזה"ל: ולכן אותו צדיק וחסידיו אין רוח חכמים נוחה מהם, ויש לבטל המנהג וחוצ' חשש ברכה לבטלה, איכא הפסק בין ברכת המוציא לאכילה, ואוכלים בלא ברכה, עכ"ל.

(ו) עיין מ"ש המהר"ל מפראג (בגור ארי') עה"כ שבעת ימים מצות חאכלו, פי' חדש ע"מ שאמרו חז"ל דשאר ימים רשות, דהיינו שגלתה תורה שאפי' אוכל ומכוין למצוה אינו עובר בכל חוסיק משום שנחנה לו רשות לאכול לשם מצוה, ע"כ.

(ז) ובילקוט מעין גנים (פ' אמור) כ' למה נאמר שבעת ימים כו' והלא אינו חובה אלא לילה ראשון, אלא תהי חביבה אכילתה כל שבעה ואע"פ שהוא רשות. (ח) ועי' דפ"ק דבשאר ימות החג אין בו מצוה לאכול מצה ורק שאסור לאכול בהם חמץ, (מובא בשד"ח שם).

(ט) עו"ש בשם ס' באר אברהם (בעל משכיל לאיתן שהביא בשם הפני יהושע שכ' בשם הספרי דכל שבעה ימים הוא מצוה מן התורה לאכול מצה. (י) עו"ש בשם גדול אחד שהביא קצת ראי' לזה מדברי תרגום יונתן בן עוזיאל (פ' ראה טז, ג), דכתיב שם שבעה יומין תיכלון לשמיא פטיר, ומלשון לשמיא משמע שהוא מצוה.

ובענין ברכה כ' שם דודאי יש בו חשש ברכה לבטלה, וכן מסיק המהרש"ם שם.

(יא) בגליוני הש"ס (להגרי"ע ז"ל) פסחים לח. הוכיח מבעה"מ סוף פסחים ועוד ראשונים. דיש מצוה באכילת מצה כל שבעה, אלא דחובה הוא רק בלילה ראשונה, ע"ש.

(יב) ועי' ערוה"ש סוס"י תע"ה שכ' וז"ל דע דכך מקובלני דאע"ג דאין

מצות מצה

חובת מצה רק בלילה הראשון מ"מ מצוה לאכול מצה כל ימי הפסח כדכתיב שבעת ימים תאכלו מצות, והא דקרו לה רשות משום דמצוה לגבי חובה רשות קרו לה, מפני שא"י מ"ע אלא רצון ד' שיאכלו בני מצה כל ימי הפסח, עכ"ל (וע"ע בערוה"ש יור"ד רצ"ב).

(ג) ובשו"ת אבני נזר שע"ז הוכיח כן מד' בעל המאור, ע"ש.
(ד) עי' במ"ב תנ"ה ית, דגם בשאר מצות (חוץ מליל ראשון) אמרי' בהן שומר מצוה לא ידע דבר רע, ע"ש.

ענף ג

רמזים מספה"ק דאיבא מצוה באכילה כל ז'

(א) מצות יאכל את שבעת הימים. פירוש הדבר שבמצה מרומזים כל השבע מדות ועל כן מצוה עלינו לאכול מצות בכל יום מהשבעה ימים, ולכוון בכל יום בחיקון מדה אחת. (מנחם ציון, יום א' דחזוה"פ).

(ב) אכילת מצה היא רפואה לכל איש ישראל, שלא תזיק כל השנה אכילת החמץ לנפשו, וזאת שיערה חכמתו יתברך שמו שאכילת מצה כל שבעה ימי די לכל איש ישראל, להגן עליו שלא יחלה חולי הנפש מחמת אכילת החמץ כל השנה, שהשארית הקדושה שישאר לו ע"י אכילת המצה מגינה עליו, אמנם לא כל אדם שוה בזה שיש אדם אשר תיכף באכילה הראשונה זוכה אל הדעת והשכליות וקדושות של אכילת המצה ששוב לא יזיק לו אכילת החמץ אחר הפסח, ובלבד שישמור עצמו מאכילת חמץ ז' ימים, וע"ז אמרו חז"ל שאכילת הששה ימים רשות, אמנם לאדם שעדיין לא די לו באכילת פעם אחת שתהי' לרפואה לנפשו, זה באמת צריך לאכול כל שבעה, ולכן כל המקראות שרירין וקיימים שהכל לפי מה שהוא אדם, יש שדי לו באכילת הערב לבד, ויש שצריך לאכול ששה ימים, ויש שצריך לאכול כל שבעה, (מאור ושמש, הפטורה לפסח).

(ג) האוכל מצה כהלכתה שבעה ימים כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, דכתיב מצות יאכל את שבעת הימים, ימים אין כתיב כאן אלא שבעת הימים, שבעת ימי בראשית, (רוקח הלכות פסח).

(ד) ידוע כשיצאו ישראל ממצרים היו דאויים שלא לאכול חמץ כלל בכל השנה, וכמ"ש בזוה"ק (שמות דף מ') א"ה כל ימי שתא נמי, אך הטעם הוא שבשבעת הימים שאוכל מצה הוא מתקן כל השנה כולה, כי כל יום מימי השבוע מתקן את יומו מכל השנה, וכמ"ש האר"י ז"ל הנוהר ממשוהו חמץ מובטח לו שלא יחטא כל השנה, והכל הוא מטעם שאכילת המצה מגין עליו על כל השנה כולה, (שער התפלה, בשער השלישי).

(ה) אף שחייב מצה רק ליל א' חובה מ"מ כיון שנוכד בתורה שבעת ימים תאכל עליו מצות יש מצוה באכילת מצה כל שבעה דאשכחן (שם קי"ד): רבא הוה מהדר אסילקא וארוזא הואיל ונפק מפומי דר"ה, וכן (סוכה לב): ר' אחא בר' רבא מהדר אתרי וחד הואיל ונפיק מפומי דר' כהנא, כ"ש אכילת מצה כל

ז' שנוכר בתורה שבעת ימים וגו' שיש בו מצוה כל שבעה. ומ"ש בגמרא דשות היינו דמצוה לגבי חובא דשות קרי ליה ועיקרו בא מליל ראשון דכתיב תאכל עליו מצות, ומזה נסתעף לכל ז' ימים למצוה לאכילת מצה, ולכן כ' תאכל עליו מצות, ומש"ה נקרא כל החג חג המצות, (פרי צדיק לפסח, אות ט"ז).

ו) אלקי מסכה לא תעשה לך, את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות, כי אכילת המצה בשבעת הימים היא שמירה לכל השנה מחטא עבודה זרה, (חסד לאברהם, לפסח, ד"ה ואלה).

ז) אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי. היינו שע"י הקרושות שבחג הזה, והעיקר היא המצה, תחקיים הקרושה בנפשות ישראל כל ימי חייהם, כמאמר חז"ל (חגיגה ה') עה"פ ואותי יום יום ידרושון, שכל העוסק בתורה יום א' בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עוסק כל השנה כולה, ושבעת ימי החג פועלים על כל ימי חייו של אדם, ימי שנותנינו בהם שבעים שנה, כי כל יום מורה על עשר שנים, וזהו כל ימי חיי, ורמז לדבר, ר"ת „אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושבתי בבית ה' לאורך ימים“, עם הי"ב תיבות ועם הכולל, גימטריא מצ"ה, (תורת אמת, ס"ג, אחרון של פסח).

ח) ע"י אכילת המצה בלילה הראשונה, וגם בכל ז' ימי פסח, אף שאין אנו מצוים על אכילת המצה, מ"מ ע"י השמירה בכל מאכל הבא לתוך פינו שלא יהיה בו משהו חימוץ, ושיכנסו בקרבנו דק אכילה שהוא רצונו יתברך, נכנס בנפשינו קרושת הברית שיהיה בקרושה כרצונו יתברך, כי המאכל נותן כח החיוני למוח, ומשם נמשך ונשתלשל לקרושת הברית שיהיה בקרושה, וזהו דאיתא כל הנזהר ממהו חמץ בפסח בטוח הוא בכל השנה שלא יחטא (סתם חטא הוא בהיפוך קרושת הברית כידוע), כי קרושת אכילה זו משריש בנפש קרושת הברית, (תורת אמת, אחרי, שבת אחד פסח).

ט) כ' ברחו"ש (מנהגי מונקאטש) שהגה"ק בעל מנח"א הי' מספר בשם הה"ק מהרצ"ה הכהן הגדול מדימנוב זי"ע שמחמת חביבות קרושת המצה הי' פע"א אוכל לערך כ"ב מצות בכ"א אף שבפעם אחרת לא היתה אכילתו מדובה.

